

Na leđima crvenog đavola od pedeset kubika

[I.]

1.

J O Š K A O M A L I volio sam avanture. Volio sam i konje. Volio sam kauboje i Indijance. Iako Indijance malo više. Zapravo, najprije sam malo više volio kauboje. Pa sam onda malo više volio Indijance. I partizane sam volio. Prvo malo partizane. Pa onda Nijemce. Koje smo zvali Švabe. Pa onda Amerikance.

Ali ja nikad nisam doživio neku avanturu. Ja čak nikad nisam jahao konja. Da budem potpuno iskren, ja čak nisam nikada ni dodirnuo konja. Bar ne živog. To je zbog straha. Ja sam uvijek bio strasljiv. Uvijek sam se plašio dodirivati životinja. Pogotovo žive. Imam osjećaj da su životinje mnogo jače od mene. Samim dodirnom sve će se raspisnuti od snage koja se krije sabijena pod njihovom toplom kožom. Iako neke životinje imaju i krzno. Takvih se tek bojim. Svih životinja se bojim. To ne bih nikome priznao. Ni za živu glavu.

2.

— Djede, hoćeš li mi kupiti jednog konju? Moolim te djedo, kupi mi jednog malog koonju.

— Ma hoću, bolan! Kako neću. Kupit će tebi tvoj djedo konju! Čim naplatim!

90

— Hoćeš li mi stvarno kupiti konju? Pravog?

— Ma hoću! Pravog konju će ti djedo kupiti!

— Je l' onog ponija il' onog mustanga?

— Ma kakvog god hoćeš, samo dok mi stigne akontacija.

— Ja bih najviše volio mustanga. Oni su najbrži.

— Eto, onda može mustang.

— Kupi ti meni ponija. Sad mi kupi ponija, a kad malo porastem, kupi mi mustanga.

— Samo dok stigne akontacija.

— Kad će kontacija?

— Brzo, brzo će...

3.

Nisam dobio mustanga. Dobio sam bicikl. »Pony«. Slovenski. Konja ionako ne bih smio dotaknuti. Poslije sam dobio jedan drugi bicikl. »Partizan«. Stražnji kotač bio mu je deblji nego prednji. Ja sam ga zvao »čoper«. I drugi su ga tako zvali. Smio sam ga dotaknuti. I po nekoliko puta. Zatim sam preklinjao staru da mi kupi »Tomosa«. Koji smo zvali »automatik«. »Tomas« je također bio slovenski. Ali stara nije htjela. Ja sam htio prodati jedan stari zlatni lančić. Na njemu je bio privjesak s brojem 13. I kupiti »automatika«. Ali nisam. Jer sam ga izgubio. Iako sam se znao hvaliti i reći da sam ga dao za bocu vina. A nisam. Izgubio sam ga. Tek toliko neka se zna. Da sam ja hvalisavac.

4.

Sada sam već veliki dečko. Imam vespu. Crvenu. S četiri brzine. Pedeset kubika. I dvije kočnice. Ona je mala. I nevinna. Može ići pedeset na sat. Ponekad, ako je raspoložena,

91

može i pedeset pet. Šezdeset nizbrdo. Sedamdeset slobodnim padom. Vespu mi je kupila žena koju volim. I ona mene voli. Ona meni vespu. Ja njoj zlatni lančić. I sebi isto. Zlatni lančić. Prstenje ne volim. Ne volim ni lančiće. Zato ga nosim u novčaniku. Na kojem je norveška zastava. To kada dođem u strane zemlje. Možda netko pomisli da sam Norvežanin. Iako prije sličim Turčinu. Najviše bih volio da me zamijene za Talijana. Iako talijanski znam tek poneku riječ. A nije da se nisam trudio. Turski ne znam. Norveški znam. Više dijalekara. Pisanje me ponekad malo zbunjuje. Ali to nikome ne priznajem. Lančić se nadam izgubiti. Pa onda reći da sam ga dao za bocu vina. Na vespi mislim proživjeti pola života. Želje mi nisu male. Ali ni pola života nije dugo. Ako se izuzmu kišni dani. Kojih u Norveškoj ima više nego života. Prognozu vremena pratim redovito. Za život sam se odavno prestao brinuti. Mislim da sam ulio previše ulja zadnji put. Dim iz ispušne cijevi je debeo. I plav. Ispušnu cijev zovu auspuh. Mislim da je tako jednostavnije. Iako možda i nije pravilno.

5.

Vespa u Norveškoj. Prije nekoliko godina to bi mi zvučalo kao skije u Sahari. Neki dan vidio sam na televiziji kako neki tipovi skijaju po pjesku. Na *snowboardu*. Ne znam da li je to bilo baš u Sahari. Ali pijesak je pijesak. Ili možda nije?

— Evo ti i dva rezervna zimska kotača — pjevusi tip od kojeg kupujem vespu. Mršav je. Lice mu izgleda kao Mješeceva površina. Pizza-face — rekli bi na Zapadu.

— Vid mu lica. Ko dno od kafezal — puklo bi iz usta jednog Bosanca.

Ja sam samo mislio da mu i nije baš lako. Bio je mršav, ali trbuh mu je bio ogroman. Kao košarkaška lopra. Medijcinka. Ona zelena. Ja sam već odavno bio odlučio.

— U redu, kupit ću je. Cijena mi odgovara — žurio sam se, jer novci ionako nisu bili moji. Ali on je uporno nastavljao svoju priču. Pokazivao mi je motor. Pokazivao kako radi kvačilo. Palió je motor i upozoravao me na čudne zvukove koje možda može proizvoditi i što mi je onda činiti. Pričao je o njoj kao o živom biću.

— Kakav čudak — kesilo se nešto u meni. Priča o ovom krlju kao o rođenom djetetu. A onda mu je izašla žena. Ili možda djevojka. Vespa je bila zapravo njena. Imala je lijepe lice. I jedno dvjesto kila. To je oko dvije tisuće Newtona.

Pogledah zimske kotače koje mi je pružio. Treba znati što se misli pod zimskim kotačima u Norveškoj. To su kotači s malim čavilima koji vire iz gume. To je za led. Mozak mi je radio brzo. Kada je led na cesti, temperatura je ispod nule. To znači hladnoća je velika. Sjedi se doma. I gledaju porniči. Ako imaš video. Tko je ikad vidio voziti vespu po takvoj hladnoći i po ledu? Ja.

6.

»Crveni đavo«. Tako sam je nazvao. I bilo bi glupo kada bih rekao da je to moja originalna ideja. Sule, jedan lik iz srednje, imao je bijelu vespu. Ona je bila veća od moje. Imala je više kublika. To se tako kaže. On je nazvao svoju vespu »Bijeli đavo«. Tada sam mislio da je to bilo duhovito. Sule je bio duhovit ponekad. Pamtim ga najviše po jednoj psovki koju bi uvijek valjao preko usana kada bi ga prozvali da odgovara.

— Jebo babul! — nakrivljeni osmijeh. Tada bih se ja obično nasmijao. Iako ne baš uvijek. Nekad mi je sve to išlo na živce. Nisam točno znao zašto.

7.

Nakon samo nekoliko dana »lice od pizze« mi više nije izgledao čudakom. Počinjem osjećati intimnost prema mojoj maloj životinji. Istina, drugi dan nakon što sam je kupio dobivam globu zbog nenošenja kacige. A hrio sam samo kupiti kruh. Ali nikako bez kacige. Tu noć sam proveo mrzovoljan. Što ima nekome smetati ako ja ne zaštitim svoju glavu? To je moja glava. Žena koju volim je rekla da njoj, naprimjer, to smeta. Ako ja ne zaštitim svoju glavu. Ja sam joj rekao neka zašuti jer uopće ne shvaća o čemu ja pričam. Ona je rekla da sam ja sebičan i da mislim samo na sebe. Opsovao sam na materijem. Koji zovem različitim imenima. Ovisno o prilikama. Vremenskim. I socijalnim. To zato što sam zapravo dobronam.

Ja sam se durio i nisam odgovarao na njene signale. Koji su pozivali na seks.

— Make-up sex — posljednja linija obrane u seksualnom životu parova. Ja sam hladan. Prividno. Pristajem na seks tek kada mi obećava da će ona platiti globu zbog nenošenja kacige. Uvjeravam je da ona zapravo i treba platiti tu globu. Jer ja kacigu nosim zbog nje. Mene nije briga što će se desiti s mojom glavom. A ustinu me je briga. Želim samo da ona plati globu. Takav sam ja. Seks poslije i nije bio loš. Osjećam se pomalo prljavo. Ali to se uvijek da preživjeti. Kad malo bolje razmislim, ja bih zapravo rado nosio kacigu kad bi bila malo bolja. Ukusnija. Žena koju volim. Možda mi kupi kacigu. Koju bih ja onda rado nosio. I zaštitio svoju glavu.

8.

Vrijeme. Vrijeme je najvrednija stvar u životu. Uz slobodu. Zdravlje. I naravno novac. I možda još par stvari. Ljubav, na primjer. Vespa mi znači vrijeme. Jer jureći na vespi po veli-

94

kom gradu uštedim puno vremena. Inače, morao bih putovati podzemnom, autobusom, tramvajem... Vespa znači slobodu. Slobodan sam da odem kad god hoću. Ne moram čekati gradski prijevoz. Vespa čuva i zdravlje. I novac. Ali sve to nije bitno. Ja sam vespu počeo voljeti. Tiho i bez ikakve strasti. Kao što se voli hendikepirano dijete. Pazio sam da joj se bilo što ne dogodi. Pokrivao je zimi. Mjerio koliko ulja treba, točno na kap. Iako sam bio prilično neprecizan. Ali takva je moja priroda. Ljubav prema vespi nije time bila umanjena.

9.

Jesenji dan. Kiša je tek prokapala na ulice. Ja jašem na mom đavolu pazеći da mi zadnjica ne pritišće sjedalo previše. Vozim između tramvajskih tračnica. Koje upravo tada skreću. Mora se preko njih. Dok prelazim, sve je u redu. A onda moram skrenuti i prednji kotač prelazi preko tračnica u malom kutu. Kotač je slatko malen. Bolno zapade među tračnice povlačeći za sobom cijelo tijelo vespe. I mene na njemu. Brzina nije bila velika. Udarac o asfalt bio je lagan. I brz. Prednji blatobran ostaje deformiran. Moglo se vidjeti i par napuklina na prednjem dijelu maske. Ispao je neki dio iz motora. Očito ne prijeko potreban. Jer je motor još uvijek radio. Bez čudnih zvukova. Ja sam se brzo pridigao. Izvrao sam blatobran. I motor je radio kao sat. Za napukline na maski se nije moglo puno učiniti. Ostraju kao ožiljci. Koji će me dugo boljeti. Jer nisam bio dovoljno pažljiv. Bio sam bijesan. I tužan. Više bih volio da se meni nešto ozbiljno desilo nego mojoj vespi. Uхватih sa strahom ovu misao. Ali od nje više nikako nisam mogao pobjeći. Što sam više o tome razmišljao, bio sam sve uvjereniji da bi mi zbilja bilo lakše da se meni nešto dogodilo. A da je vespa ostala netaknuta. Kada

95

sam došao kući, žena koju volim zagrlila me. Ja sam plakao. Osjećao sam se nevjernim.

10.

Nevjernan sam bio. Ponekad. Kad bi mi se pružila prilika. Pravdam to svojim nagonima. I nedostatkom karaktera. Sjedimo u jednoj maloj sobi. Ja i dvije žene. Gledat ćemo neki film. Na vidu. Žena čija je ta soba nudi nas.

— Jeste li za kavu?

Nitko ne odgovara.

— Ima i pive. Ako ste za viski, ima i toga.

Piva i viski. Slažemo se prešurno. Film prestajem pratiti nakon treće čaše viskija. Film i nije loš. Ali viski je jači. Pričamo. Uglavnom gluposti. Padam u osjećaje. I počinjem o svom Crvenom đavolu. Nisam im mogao objasniti svoje osjećaje. Žena koja nas je nudila pićem djeluje mi povjerljivo. Možda me shvaća. Viski mi udara u sljepoočnice. Tada obično postajem slab. I neprimišljen. Nudim ono najvrijednije što imam. Nudim joj đir na vespri. Izlazimo van. Ona je ne uspijeva niti upaliti. Moja životinjska osjeća tuđe tijelo kako je pritišće. I uzjoguni se. Moram je gurati. Zajedno sa ženinom debelom guzicom na njoj. Napokon upali. Žena dodaje gas. Gledam. I već se kajem. Vespa je zagalopirala. Ravno. I sve brže. Ravno. I brže. Pravo u bijeli zid zgrade. Na pet katova. Žena se uspijeva baciti na travu jedan udarac srca prije nego vespa dodigne bijelu, prilično dobro očuvanu fasadu. Druga žena pored mene kritikne. Ja ostrajem tih. Potičimo prema njima. Vespi i ženi koja leži u cvjetnjaku ispred zgrade. Vespa je ležala s kotačima u zraku. Motor je tulio kao kod aviona u Prvom svjetskom ratu koji su pogodeni negdje ispod repa i polako, dimeći se, jure u susret zelenim brežuljcima između Francuske i Njemačke. Tlačimo prema ženi koja leži. Žena

pored mene zbog iskrene zabrinutosti za prijateljicu. Ja, jer glumim zabrinutost. Prema njenoj prijateljici. Digla se brzo. Ja to nisam niti dočekaو. Samo sam produžio prema ranjenoj životinjski. Okrenem ključ da snirim utilike bola koje je ispušao motor. Podignem je na kotače. Kajanje mi tjera suze kroz nosnice. Ne želim da ih itko vidi.

Žena je krvarila iz maternice par dana. Vespi je pukla sjaja od mjenjača. Žena je prestala krvariti i bila je sasvim dobro poslije. Vespa je morala na popravak. I oporavak. Liječenje je bilo dugo. I skupo. Ja sam bio zabrinut. I ljut. Na sebe. Te dvije žene više nikad nisam vidio. Niti s njima razgovarao. Osjećao sam se kao svodnik. Svoje žene. Koju uz to sve volim. I ne nalazim to nimalo uzbudljivim.

[III]

1.

Ljeto je. Uvjetno rečeno. Kiša pada skoro svaki dan. Temperature su niske. Pobjegao bih. Bilo kamo. Zapravo nikamo. Želim samo bježati. Biti u bijegu. Bez određenog cilja. Vespa izviriše ispod jednog kestrena. Iz džepa vadin dvije naljepnice. Dobio sam ih od prijatelja. Na njima su motivi s Cresca. Bjeloglavi supovi. Odlučujem se za jednu. Jednostavnu. Ljepim je na desni kut s prednje strane maske. Glava i krila bjeloglavog supa. Evo poklanjam ti anđela čuvara. Koji će te čuvati od drugih. Mrtvaca. I od mene. Najviše od mene.

2.

Prijatelj me zove. Da dođem u posjet. Na jug. Koji i nije zapravo »jug«. Nego samo malo južnije od sjevera. Koji jest »sjever«. A gdje sam ja. I moj đavo. Crveni. Još uvijek je ljeto. I još uvijek na uvjetnoj. Bez dobrih prilika za pomilovanje. On me zove već nekoliko puta. I meni se ide. Ali kako ostaviti

vespu? Cijelo zimu provela je u garaži za bicikle. Onda je došlo proljeće, a ja sam morao na put. Cijelo proljeće. Kada smo se napokon ponovo spojili, ja sam je dao toj nesretnici koja ju je skoro uništila. I sad kad se oporavila, da idem na jug. Cijelo ljeto. Što znači oko mjesec dana. I to uvijek. Pokušavam iznaći razna rješenja. Iznajmiti autoprikolicu. Ali tko će voziti auto? Žena koju volim je oputovala. Također na jug. Možda vlakom?

Odlazim pitati na kolodvor. Tamo me šalju u neki drugi odjel. Za transport. Ili tako nešto. Odustrajem. To mi djelu je zapetljano. A ja nikome ne vjerujem. I onda napokon odlučujem. Vozit ću vespu. Ona će biti sretna. Vespa i ja. Na jug. U avanturu. Poput svih kauboja. I Indijanaca. Sami ona i ja. Govorim to crvenokosom prijatelju koji živi tik do mene. Izjavljuje uvjerenost da sam lud. Ja se složim, ali me to samo još više uvjeri da ću to zbilja i napraviti. Počnjam s pripremama. Brojim dane. Prvim proračune. Sve je prepušteno slučaju. I hirovima jedne crvene vespe.

3.

Od Osla do Kristiansanda. A možda još dalje na zapad. Na leđima crvenog đavola od pedeset kubika. To je nekih četristo pedeset kilometara. Po magistrali. Koju svi zovu E-18. I još su mi rekli da se to ne smije. Voziti mali moped po E-18. Njihove zjenice proširivale su se kada sam im strpljivo objašnjavao da ja ne vozim mali moped, nego jednu crvenu vespu. Ipak, brinem se. Pokušavam razmišljati. Strpljivo pokušavam. Uspjeh je mljama daleko. Tako je to uvijek. Ja sam neodlučan. Kada neka situacija zahtijeva da se dobro o njoj promišli i prosudi, ja samo odmahnem rukom. I uradim onako kako mi se prohtije upravo tog trena. Kajanje dolazi jednako brzo. Ovo je zapravo jedini način da išta i

odlučim. U protivnom, ostrajem zakakačen na račvama neodlučnosti. Barigam se jedno vrijeme potiskujući kukove prema vrhu, ali umor me brzo svlada. Tada samo visim. Alkohol dođe sam od sebe. Pa onda onanija. Paranoja. I ostrale plemenite vještine.

4.

Kiši. Pomalo i dosadno. Mogao bih reći da me to brine. Ali tu nisao zaobilazim. Poput životnih odluka. Onih binjnih. Odlučujem se za petak. Avantura započinje u petak. Ili je to zapravo subota. U dva ujutro. To je sve što sam uspio smisliti. Krenut ću u subotu u dva ujutro. Prema proračunima trebao bih stići u subotu prije podne. Ili poslije podne. Uglavnom u subotu. Proračuni su grubli. Riječ »cirka« važan je faktor u mojim proračunima. Mislim da je pravilnije reći »otprilike«. Neki ljudi misle da je zapravo svejedno. U nekim okolnostima bih se složio s njima. Gorovo u svim. Provjeravam svoju dragu životinju. Zarežem sajle. Za koje ne znam kako bi se pravilnije reklo. Nego – sajle. Osjećaj mi govori da postoji neka bolja riječ. Ali me to ne brine previše. Zarežem kočnice. I kvaćilo. Tetive koje povezuju mišićna tkiva. Motor radi bez kašljanja. Ja osjećam hladnoću u rukama. I napetost u mošnjama. Onanija, kao i uvijek, pomaže u opuštanju. Bolje od cigarete. Ili lakih droga. Slabije od alkohola. Ili učinjenog dobrog djela. Na koja se još nisam navukao. Ali sam eksperimentirao. Iako ne baš previše.

5.

Kiši. Još uvijek. Gledao sam vremensku prognozu. Kišiti će još. Barem sjedećih pet dana. Ali ja idem noćas. Ima da se smrznem. Ali ja idem noćas. Ići ću sad malo svirati u grad da dobijem još koju krunicu. Nije na odmet. Rekao bi netko

mudar. Svirao sam i jučer. Sviram gitaru u tunelu podzemne željeznice. Na National theatreu. I pjevam dok sviram. Male kisele britanske melodije. I ljudi mi bace koji novčić u kofer od gitare. Netko bi rekao da sam zapravo prošnjak. Složio bih se donekle. Iako bih ja više volio da se kaže da sam umjetnik ulice. Ili barem ulični svirač. Mislim da bi se kolege s kojima dijelim radno mjesto složile sa mnom. Neki ljudi krajem izbrzdanih ušiju uhvate koju riječ isklešanu našim promuklim glasovima. Ponetko ubaci krunu. Pet. Deset. Rjeđe dvadeset. Četiri puta mi se desilo da su ubacili šuštavu novčanicu od pedeset. Ona je plava. Ili možda zelena. Jednom su i ubacili komplet žica za gitaru. Uz malu poruku. Da nastavim svirati jer Isus voli kad ja sviram. Isus me zapravo voli. Ako je i od njega... hvala mu. Žice su mi dobro došle. A malo ljubavi također nije na odmet. Pa makar i od starog Isusa. Koji iskreno govoreći i nije bio daleko od uličnog umjetnika. Samo je na kraju postao superstar. Što i ja, uostalom, priželjkujem u kratkim, isprekidanim snovima. U nedostatku dodira zvijezda, ja dodirujem sebe. Po mekim dijelovima tijela. Uvijek samo po mekim dijelovima tijela. Salo mi se najviše prikuplja na bokovima. Poput zimске gume. S čavlicima.

6.

Upravo kada počinjem svirati dolazi jedan od kolega. Jedan Rus. Koji svira na svom violončelu i po četiri-pet sati bez prestanka. Dobričina. Ali ako je čovjek ulični svirač i svira po četiri sata bez prestanka, dok drugi moraju čekati na red da bi uspjeli odsvirati samo sat ili sat i pol, teško će biti voljen od ostalih kolega. Meni je on simpatičan. On samo dođe s tovarom stvari koje ne bi mogle stati na jednu devu. Dvogrubu. Ima sa sobom malu stolicu. Stalak za note, na

koje nikad i ne pogleda. Jednu veliku budilicu kao iz istočnoeuropskih crtanih filmova iz vremena socrealizma. Poskoči u zrak i u zraku se propinje lijevo-desno dok zvoni. To sto posto. Prošle zime imao je i razbijene naočale. Sad nema nikakve. Kaže da je iz Volgograda. Ja ga gledam nježno. Naviknut na ljudsko neznanje kroz stisnut osmjeh kaže: »Staljingrad.«

Pa što odmah ne kažeš. Automatski mi se nametne: »Čuj čitro, jebavo.« On samo zatvori oči. Čvristo. Kao užarenim ključicama. Zabaci pročelavom glavom prvo ulijevo, pa onda dok povlači prvi put gudalom preko struna, brzo je prebaci udesno. I više ne otvara oči. Bar ne dok sam ja imao živaca tu stajati. Sat mu stoji odmah s desne strane. Nije mi bilo jasno zašto. Ako već nikad ne otvara oči. Pomislio sam da on možda navije sat da mu zvoni. Za jedno četiri ili možda pet sati. Samo jedna ovakva budilica mogla bi ga probuditi iz transa u koji on zapadne kad počne gudati po svom starom i subhom instrumentu. Možda je samo dobar glumac. Ili mu je to grč gađenja što, eto, tako trati svoj talent gudajući šjakerima po Oslu dok se vuku na svoja, debelim guzicama ugrijana, radna mjesta. Vjerojatno zarađuje više kao ulični svirač po Norveškoj nego kao dirigent filharmonije u Staljingradu. Odnosno Volgogradu. Herojskom gradu. Nekada.

7.

Ja ne mogu svirati duže od sat i pol. Ponekad dva. Ako mi ljudi bacaju dobro. Ili ako pak ne bacaju. Onda se zateknem: »Ne prestajem dok ne skupim sto ili sto pedeset kruna!« Ovisi već o potrebama. Ili gramzivosti. Nekad znam zaraditi i puno više, ali to je poslovna tajna. Među nama, uličnim muzikantima, nije bilo ni spomena koliko je tko dobio novca. Samo pitanje. »Kako ideš?« »Pa i nije baš

nešto. Može i bolje.« Ja sam se divio Rusu. Zato što je u bijegu. Uvijek u bijegu. Jedan tjeđan u Oslu. Zatim Bergen. Pa onda možda Njemačka. Uvijek u bijegu. I ne bježi on samo ljeti. Vidao sam ga ja na ovom istom mjestu oko Božića. Tada su se dobre pare zaradivale. Iako je znalo biti nenasosno hladno. I nije bilo gotovo nikoga od kolega. Samo ja. I Rus. Zima je bila velika. I tek sad mi je palo na pamet da se upitam gdje on zapravo spava, taj bjeGUNac, dok bježi po svijetu i udara nepripremljene ljude svojim staljogradskim notrama. Ne spava zasigurno u hotelu, jer na to bi mu onda otišla sva zarada. Ne vjerujem ni da se povlači po kampovima. Jer sa sobom uvijek ima sve svoje stvari.

Usamljen sam bio tih dana. Pomislim kako ne bi bilo loše umiriti se nekim dobrim djelom. Ponuditi mu da prespara kod mene. Iako sam i sâm živio u malom stanu žene koju volim. Svoj sam iznajmio preko ljeta, jer ga ne mogu plaćati. Možda ima nešto u tome kako je dobro upoznati nove ljude. Razmjenjivati iskustva. Iako u to i nisam baš uvjeren. Mislim da sam samo bio željan malo društra. Jedne slavenske duše. Koja je možda sličila mojoj. Na moje pitanje gdje spava i obitruje dok je ovdje u Oslu odgovori s čuđenjem. Smatrao je moje pitanje krajnje glupim. Tako se činilo.

— Gdje?! — izbuljio je svoje oči kojima su vidljivo falile naočale. Makar i napukle. — Ispod mosta. U parku. Gdje strignem — odvrtaćao je od sebe svoje riječi kao nešto samo po sebi razumljivo.

— Ali zar nemaš neki mali šator? To bi ti zasigurno pomoglo. Jer ljeta ovdje i nisu baš tako topla — nevjericna je izbjijala iz svojih prevelikih očiju.

— Šator?! Za što je šator dobar? To je samo još dodatne četiri kile tereta! — izbaci jednostavno gurajući kofer violončela uz sivi zid tunela podzemne željeznice. U Oslu.

— Ali zar ti nije hladno? I opasno. Veliki je ovo grad, pun svakojakih ljudi.

— Hladno!? — mršutio je svoje nisko ćelavo čelo. — Pa spavao sam ja ispod mosta u Oslu pola prošlog prosinca. Pred Božić. Tad je bilo hladno. A ovo sada... — odmahivao je rukom kao da tjera muhe. Mene i hladnoću.

Ja sam tada upravo bio završio sa svojim nastupom, a on se pripremao za svoj i bilo je vidljivo da mu dosadnjen sa svojim svilenkastim dupetom i pričom o hladnoći. Ponudim mu tada, izbacujući velikodušnost iz sebe poput zadnjih kapi krvi iz umiruće životinje, da prespara tu noć kod mene.

— Ne... ne. Zbilja hvala, ali ne. Možda ako budem bolestan, onda možda, ali ovako... Hvala. Ako mi bude nekad potrebno, javit ću ti — tješio me prijateljski.

Pričali smo na engleskom. Prilično lošem. Iako ja volim misliti da je moj engleski puno bolji od njegovog. Ali kada dva čovjeka pričaju na jeziku koji im je objijci stran, onda se nivo uvijek spusti na nivo onog koji tim jezikom slabije vlada. Ili možda još malo ispod tog nivoa. Tako da sam ozbiljno počeo sumnjati. Tko je više morao spustiti svoj nivo. On tada zabaci glavu ulijevo. I više nije bilo bitno.

III.]

1.

Avantura započinje noćas. Kiši cijeli dan. Ali ja sam siguran da će kiša prestati s prvim znacima večeri. Odlazim do crvenokosog prijatelja. On će također u Kristiansand za par dana. Vlakom. Kako to zvuči dosadno. Putovati vlakom. On se iskreno brine za mene. I daje mi korisne savjete. Koje ne bih poslušao ni u ludilu. Zamolim ga jedino da mi ponese gitaru kada bude išao u Kristiansand. Jer dolje također od nečega moram živjeti. Mjesta za gitaru zbilja nije bilo na vespri. Iako

sam se ozbiljno bavio mišlju da je nekako prikvacim ispod rukasaka i vreće za spavanje. Ali mjesta nije bilo. A i vespa se nekako bunila. Nije joj bilo baš pravo da klopapa pod tolikim teretom. Iako je valjda svjesna da nam ta stara gitara osigura-va životne sokove. Različitih kenijskih sastava.

2.

Kiša prestaje već s popodneva. To mi ulijeva nadu. Temperatura je prilično niska. Ima da se smrznem noćas. Ali ja možda i nisam objektivna što se tiče temperature. Trebalo bi možda provjeriti na nekom termometru. To bi svakako trebalo ako se želi biti imalo objektivna. Odlučujem se za svoju subjektivnost. Temperatura je prilično niska. Mislim kako ne bi bilo loše otići do podzemne i malo svirati. Zarediti još koju krunu prije polaska na put. Mudri ljudi kažu da za put nikad nije dosta novca. Mudrac sam ja. U podzemnoj Rusi s reškim gudalom izbacuje muziku iz tankih pukotina suhog drveta. Čekam pristojno da doviši. Prilično dugo svira. Ali ja sam strpljiv. I njegova je muzika močvarna. I ravna. Bez imalo raslinja. Onakva kakvom zamišljam Rusiju. Netko mi je rekao da i nije baš siguran da ima močvara u Rusiji. Mislim da bi ih trebalo napraviti. Zbog muzike. Dobra muzika traži močvare. U mojoj glavi. I poplave u mošnjama. Koje sam danas praznio nekoliko puta. Zbog uzbuđenja pred put. Možda bi bilo bolje da sam napravio neko dobro djelo. No, pokušao sam, ali nije išlo. Prazniti mošnje uvijek mogu. Svar rutine. Koja zapravo nikad ne dosadi. Volio bih biti profesionalac. Mislim da je to jedna od rijetkih stvari u kojoj sam vješt. Prazniti mošnje. Prilično sam ozbiljan dok ovo tvrdim. I ne nalazim se u neprilici.

3.

Gledao me kao spasenje. Taj Rus. I upitao da li želim svirati. Odgovaram potvrđno, a on odmah počeo pakirati svoj instrument. I brojne rekvizite. Sat mu je najbolji. Zaljubljen sam.

— Sviram već četiri sata. I malo sam se zamorio — priznaje iskreno. — Ali nisam smio prekinuti jer bi došli neki drugi da sviraju, pa ja onda ne bih došao na red do deset navečer — jednom rukom maše dok drugom bezuspješno pokušava otvoriti vrata od kofera za instrument.

— Ovako... ti sada sviraj jedno sat, sat i pol, a ako netko drugi dođe, ti mu reci da sam ja poslije tebe na redu — pokazujući palcem prema svojim prilično jakim grudima. Iz majice mu proviruju dlake. Mora da je prilično maljav po grudima. I ćelav po tjemenu. Puno je takvih ljudi. Možda mu zbog toga nije hladno spavati ispod mosta. Nađem svoje misli popuno besmislenima. I kimam glavom. U znak slaganja. Mislio je vjerovjarno Rus. Ja zbilja nisam znao zašto kimam glavom. To radim često kada pričam s ljudima. Bit će da ima veze sa samopouzdanjem. Ali ne bih stavio ruku u vatru za to.

4.

Dovršavam posljednju pjesmu u svom repertoaru. Koji i nije baš velik.

Rusa nema. Još uvijek. Мене то радује. Jer ljudi mi bacaju prilično dobro. Dobio sam i jednu pedeseticu. Koju sam brzinom mungosa na amfateraminu strpao u džep. Umjesto Rusa ugledam jednog drugog kolegu iz podzemne. Nosio je zbušnjeno svoj lijepo očuvani kofer s gitarom. On je kratko ošišan. Ja nisam. Ali nemam ni dugu kosu. Zbušnjenost se prevorila u tugu kad je ugledao kofer s violončelom i ruksak za koje me je Rus zamolio da mu pričuvam dok se on ne vrati.

Tuga je bila prilično bliska beznadu. Ipak me upitao da li je moguće da će Rus svirati poslije mene. Bilo me malo sram kada sam mu odgovorio potvrđno. Nisam znao zašto. Pri spomenu Rusa dodao sam da mi je prilično simpatičan. Spomenuo je davola, kao jedinu psovku moguću na norveškom.

— Da, simpatičan je on. Ali otkad se pojavio, postalo je nemoguće svirati. On svira po cijele vjekove. Da, simpatičan... — krivio je svoje tanke usnice. Bljfed je bio. I kratko ošišan. Ja nisam bio. Bljfed.

5.

Rus je napokon došao. Ja sam samo brzo počeo pakirati svoju gitaru smiješnog imena. I kiselkastog zvuka. Ošišani i Rus su vodili mukotrpne pregovore. Rus je tražio da svira četiri sata. Ošišani je pokušavao to spustiti na dva sata. Nije išlo.

— Ti ne možeš zahtijevati da sviraš koliko god hoćeš. Trebaš imati malo obzira i prema drugima — pokušavao je demokratski slabim glasom.

— A zašto ne? Ja ti kažem da ću svirati četiri sata, a ti doći poslije pa svirati koliko god hoćeš — odmahuje Rus nadlanicom. Drugom rukom otvarao je svoj kofer.

Na kraju se složiše da će Rus svirati samo tri sata. Taj kompromis je više ozlovoljio Rusa nego što je zadovoljio Ošišanog. Mene je uvijek sram kada se dva čovjeka raspravljaju. Nikad nisam shvaćao zašto. Mislim da bi moj sram porastao kada bi se oni potukli. U to sam sasvim siguran.

6.

Dok smo napuštali tunel podzemne začuo se prvi zvuk gudačla preko nategnutih struna. Trebalo bi ih praviti od konjskih repova. Žice za violončelo. Tako smo učili u prvim razredima

osnovne škole. Bar sam tako bio uvjeren. Ošišani upita što ja sad namjeravam. Samo sam slegnuo ramenima. Bilo mi ga je pomalo žao. Jer sam zapravo gledao sebe. U njemu. On reče da bi me rado pozvao na pivu, ali da nema ni krune. Ja sam imao kruna. Ali su mi trebale. Niri mi se piva pila. Jer ja počinjem piti samo kada znam da ću se napiti do gubitka svakog osjećaja. A to nisam mogao sada. Jer avantura započije za nekoliko sati. Šest ili sedam. Možda koji sat više-manje. Upitam se da li bi se to, da ga sada pozovem na pivu, moglo smatrati dobrim djelom. Nisam bio sasvim siguran. Kažem mu ipak da ja imam nešto love koju sam sada zaradio, ali da mi zbilja treba. Ali ako mu se jako pije piva, mogli bismo otići do dućana i tamo kupiti par piva i popiti ih u parku oko dvora. Kraljevog. Mom oštrom i pronicljivom oku nije promaklo njegovo nevoljko oklijevanje. Kao da mu to i nije baš po volji. Znam. I ja bih volio otići na neku lijepu terasu i popiti jednu veliku pivu na suncu koje se poslije kiše grčevito probijalo kroz nabubrene oblake. Ali ovdje piva u bircu košta više od četrdeset kruna. Računam prilično brzo. Dvije devedeset. Zaoakružujem na sto. To je prevelika cifra za jednog ušijivca poput mene. Smitivanje koje bi izazvalo to učinjeno dobro djelo uništila bi griznja savjesti zbog olako potrošenog novca. Čekam nestrpljivo njegov odgovor. Spreman da sve pošljem dodavola. Na norveškom. Što i nije odraz dobrog odgoja. To zna svatko živ.

7.

Kupili smo četiri male pive i grabili žurnim koracima uz brdo prema parku. Usput prođemo pored vespe. Parkirana je na pločniku ispod nevelikog drveta. Nemanm pojma koje je to drvo. Nikad nisam poznavao imena biljaka. Bar ne onih koje nisu bile za jelo. Pokažem mu prstom ponosno na

moju dragu životinju. Spomenem mu ime. »Crveni davo«. Koristio sam pristoju rječ za davola. Da se uvjeri u moj dobar odgoj. Trava je bila vlažna. To ponekad izaziva probleme. Koji se daju riješiti. Sjeli smo. On je motrao jednu cigaretu. Sebi. Ja nemam cigareta. A puši mi se. Travu sam jako dobro osjećao. Držim dvije pivske boce u rukama i čudim se. Kako da ih otvorim? On mi pruži upaljač. Ja sam se samo čudio. Znao sam da se pivske boce mogu otvoriti se samo upaljačem. To mogu samo vješti. Svi osim mene. Ja ih otvaram zubima. Kada sam dobro pijan. I kada su žene okomene. Misljenja sam da to ostavlja dojam. O mojoj hrabrosti. I nepromišljenosti. A zapravo je ostavljalo dojam na moju zubarku. Koja i nije tako loša. A ni skupa. On samo gurnu cigaretu u usta. Uze upaljač, otvori obje boce. Meni pruži jednu. Zatim zapali cigaretu. Bio sam zadivljen. Potegnem malo bljutave pive i odlučim sramežljivo zamoliti ga cigaretu. On mi samo pruži duhan i papir za motranje. Zbunjenost mi je klizila niz obraze. Upiram ga ljubazno da li bi mi smotao cigaretu. Mršti se. I motra. Nevoljko. Ali motra. Nismo progovorili ni riječi. Nešto nas je tišilo. Dalo se primijeti da nas je obojicu nešto tišilo.

8.

Svaki gutljaj pive zahitjevao je prebacivanje pogleda preko ramena. Kako lijevog tako i desnog. Potpuno ravnopravno. To zbog policije. Koju ja rado zovem – murija. Pijenje alkohola na javnom mjestu zabranjeno je u ovoj demokratskoj kraljevini. Ako te murija uhvati da piješ pivu na javnom mjestu, odreže ti kaznu od 600 kruna. Ili možda dvije tisuće. Nisam bio siguran. To je zbog alkoholičara kojih ovdje ima više nego murije. Svih ima više nego murije. I to je pozitivno. Jer se ja murije plašim. Kao i svih ostalih. Alkosi se

ne plaše murije. I zapravo su jedini koji krše ovaj humani zakon. Jer što murija njima može? Novca nemaju. Mogu ih smjestiti u zarvor na nekoliko dana. Koji izgledaju kao balkanski hoteli. Doduše oni B-kategorije. To moj strah čini nerazumljivim. Ali i dalje prisutnim. Ošišani je bio bez straha. On bi rado u balkanski hotel. Bilo koje kategorije. Razgovor je teкао o muzici. Ali nismo slušali jedan drugog. On uzima moju gitaru. I prstima prebire po izhlapljelim žicama. To sam uvijek mrzio. Za to bih ljude slao u balkanske zarvore. Najgore kategorije. I postavio sebe za čuvara. Poslije bih se unaprijedio u dželata. Jednog dečka iz ulice mog djetinjstva zvali smo Dželat. Nisam znao zašto. Ali tako smo ga zvali. On je bio stariji od mene. I viši. Ne znam što je poslije bilo s njim. Ulica se zvala bratstva i jedinstva. Bacim pogled preko ramena i povučem gut pive. Zapušio bih. Ali se sramim pitati. Odlučim se za mrzovolju. To nikad ne pomaže. Onoliko koliko se čini. Čini se da će sunce ubrzo nestati. Iako nisam siguran da je tako kasno. Mislim da ću početi pričati. I to jako brzo.

9.

Odlučim mu odati da avantura započinje noćas. Objašnjavam o svojoj crvenoj ljepotici. Izbjegavam intimne detalje. Zabrinutost je primijetna. On me samo gleda mirno. Čini se da ga moje riječi nisu ni dotakle. Odbijaju se o njegovu bljedu pretanku kožu i padaju ispred njegove pive. Kroz kožu mu vidim vene. I kapilare. I unutarne organe. Za koje ne znam prave nazive. On dodaje kratko da nemam što brinuti. Sve će biti u redu. Zvuk njegovih riječi daje do znanja da on ne misli da je riječ o nekom velikom pothvatu. Ja mu pojašnjavam da se radi o vespici od samo pedeset kubika. Zatim mu nabrojim sve tehničke podatke koje sam

znao. I koje sam uspio izmisliti u tom trenutku. Dobar sam bio. U izmišljanju. On je samo krivio svoje tanke usnice. Najviše ulijevo. Gotovo nikad u desno. Tumačio sam to kao osmijeh. Siguran nisam mogao biti. To nikako. Zarim kao usput izbaci da poznaje neke dečke koji su načimili sličan pothvat. Na vespama. Vozili su vespe do Egipta. Vozili su se na vespama od Norveške do Egipta. I stigli ljudi. Vidjeli piramide. I onu ženu – lavicu bez nosa. Istina, trebalo im je podosta vremena, ali stigli su. I vratili se. Što je možda još važnije. Najvažnije da su se vratili živi i zdravi. Ja sam samo otvorio svoja usta. Koliko sam god mogao. To se da tumačiti kao izraz zaprepaštenja. A zapravo je bila čista zavist. Ne zbog izvršenog pothvata nego zbog ideje. Ja sam zavidan samo zbog ideja. Za pothvat treba imati samo upornosti. I malu dozu tuposti. Što i nije daleko od upornosti. Za ideje treba nešto drugo. Ne znam što. Ali ono drugo. Znam. Znam da bi netko rekao – muda. Ali to zvuči kao kasne sedamdesete. A njih se ne sjećam. I neću nikad reći muda. Osim ako baš ne moram.

10.

Popili smo samo dvije pive. Osišani je onda rekao da bi zbilja morao ići. Ostale su nam još dvije. To mi je bilo čudno. Poziva me da idem k njemu na ručak. I to mi je bilo čudno. Kažem samo da moram ići spremni se za put. Spominje da ponesem bocu s mlakom vodom i da tom vodom hladim motor svaka dva sata. Ne smije biti previše hladna jer onda može napuknuti. Nešto u mašini. Pravim se da shvaćam o čemu mi priča. Zapravo mi se više i ne ide na put. Jer što je moj put prema onome do Egipta? Čini mi se malim ovaj park. I grad. I usnice ovog izbljedjelog čovjeka su se smanjile. Vespa gleda podsmješljivo na moje hitre kretnje dok pri-

čvršćujem gitaru na nju. Zakorija svojim motorom iz prve. Ali osjećam podsmijeh. Ljudi ispupanih pogleda hodaju od drveta do drveta i u kantama za smeće traže prazne boce. Koje vraćaju u dućane. Jedna kruna za bocu. I onda kupuju pune boce. Ili šprice. Dajem im dvije preostale pive. Čude se. I podsmijehuju se. Ne znam da li je ovo dobro djelo. Ne bih nikako krenuo na put dok ne napravim neko dobro djelo. I ne bih rekao da je ovo dobro djelo. Strog sam. Prema sebi sam prilično strog. Sunce je zalazilo iznad najvišeg tornja kraljevskih dvora. Rus je još uvijek stiskao istrzane očne jabučice.

Bio sam nervozan. Poželio sam da sam gladan. Tek toliko da osjetim nešto drugo.